

Biblioteksplan

Region Jönköpings län
2026–2029

Region
Jönköpings län

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling. Det sker genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

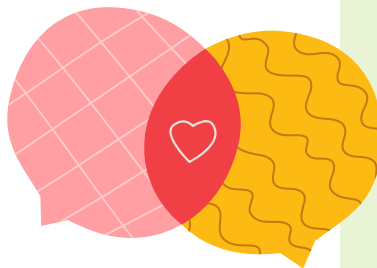
Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet ska finnas tillgänglig för alla och regleras i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Den visar en gemensam riktning med prioriterade grupper: personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Folkbiblioteken ska också ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar.

Enligt lagen ska regioner och kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Tillsammans med Kungliga biblioteket ska de också följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de används.

Denna plan har tagits fram av och omfattar Biblioteksutveckling, Sjukhusbiblioteken Futurum samt skolbiblioteken som Region Jönköpings län är huvudman för.

Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. De utmaningar och behov som identifierats, formuleras som strategiska fokusområden i planen. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv.

Biblioteksplanen är styrande för de biblioteksverksamheter som planen omfattar och för politiska beslut som rör dessa. För kommunala biblioteksplaner är den vägledande.

Planens syfte är

- att tydliggöra verksamheternas uppdrag, ansvarsområden och kompetens
- att vara ett stöd för prioritering och planering av utvecklingsinsatser

Biblioteksplanen fastställdes av regionfullmäktige i november 2025 och kommer att brytas ner i årliga verksamhetsplaner. Uppföljning sker genom Region Jönköpings läns ordinarie styrsystem.

Biblioteksutveckling

Verksamhetsidé

- Dela kunskap
- Främja samverkan
- Möjliggöra utveckling

Målgrupp

Primär målgrupp är personalen vid folkbiblioteken i Jönköpings län, där bibliotekscheferna är de främsta dialog- och samarbetsparterna.

Verksamhet

Biblioteksutveckling arbetar strategiskt för att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet. Uppdraget enligt bibliotekslagen är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Grunden för verksamheten är de områden som följer av bibliotekslagens skrivningar samt folkbibliotekens behov och lokala förutsättningar. För att nå gemensamma målsättningar är också Regional kulturplan 2026–2029 och Regional utvecklingsstrategi 2020–2035 utgångspunkter. Biblioteksutveckling är en del av kultursamverkansmodellen och ingår i sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling, Region Jönköpings län.

Arbetsformer

Biblioteksutveckling tar initiativ till, driver och följer upp projekt och processer i nära samverkan och dialog med folkbiblioteken. Tillsammans med folkbiblioteken söker, utforskar och delar Biblioteksutveckling nya kunskaper och provar nya metoder. Omvärldsbevakning fördjupar förståelsen för nuvarande och kommande behov på biblioteksområdet.Handledning och processtöd stimulerar reflektion, dialog och lärande. Nätverk och fortbildning främjar samverkan och möjliggör utveckling.

Biblioteksutveckling stödjer folkbibliotekens systematiska förbättringsarbete med grund i biblioteksplanerna. Arbetet baseras på forskning och beprövad erfarenhet med användaren i fokus, vilket säkrar kvalitet och långsiktig hållbarhet.

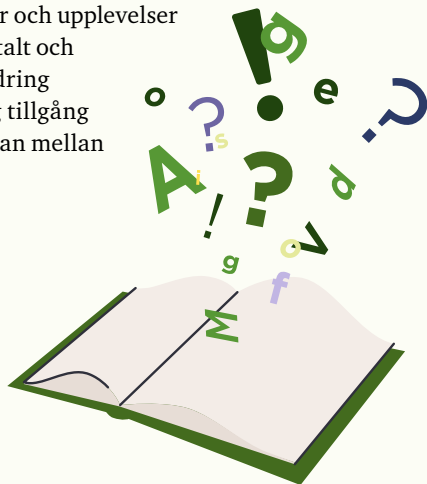
Biblioteksutveckling skapar kontakter och strategiska relationer samt medverkar i nätverk inom och utanför bibliotekssfären för att stärka bibliotekens roll och betydelse. Genom samverkan med övriga regionala biblioteksverksamheter och myndigheter är Biblioteksutveckling en del av det allmänna biblioteksväsendet. I verksamheten ryms även internationella utblickar.

Fokusområden

Biblioteken i samhället

Folkbiblioteken är i sitt lokala sammanhang centrala arenor för det demokratiska samhällets utveckling. Med uppdraget att förmedla kunskap och stimulera fri åsiktsbildning har folkbiblioteken en samhällsviktig funktion kopplad till beredskap. De utgör också en betydelsefull infrastruktur för kultur. Grunden för folkbibliotekens verksamhet är personalen, som med professionell kompetens förmedlar tjänster, medier och upplevelser genom att möta användare både digitalt och fysiskt. I ett samhälle i ständig förändring utvecklas verksamheten för likvärdig tillgång utifrån användarnas behov. Samverkan mellan folkbiblioteken är ett verktyg.

Biblioteksutveckling ska:

- stödja samverkan mellan folkbiblioteken för fortsatt utvecklingskraft
- stärka folkbibliotekens professionella kompetens och stimulera kontinuerligt lärande för att bidra till hållbar verksamhetsutveckling
- stärka folkbiblioteken i demokrati-främjande arbete och som samhällsviktig funktion
- utforska och introducera metoder och arbetssätt för att göra folkbiblioteken tillgängliga för prioriterade grupper och nya användare
- stödja folkbibliotekens barnrättsarbete med särskilt fokus på barns delaktighet och inflytande.

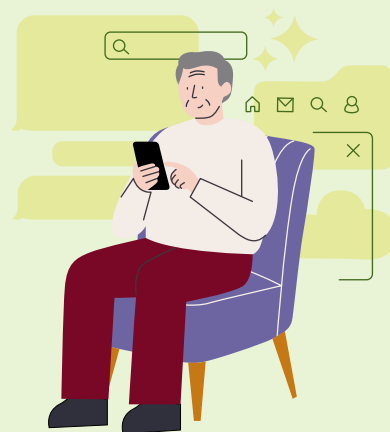

Digital kompetens och digital delaktighet

Folkbiblioteken är en av flera aktörer i den digitala samhällsutvecklingen och medverkar till att skapa förutsättningar för invånarna att bli digitalt delaktiga. Den digitala omvärldens snabba utveckling, särskilt inom artificiell intelligens, kräver ett medvetet förhållningssätt till medieanvändning och kommunikation. Folkbiblioteken har en central roll för tillgång till trovärdiga källor och faktabaserad information. Att bidra till invånarnas medie- och informationskunnighet, MIK, blir allt viktigare.

Biblioteksutveckling ska:

- stärka folkbibliotekens digitala kompetens för att möta och utforska den digitala transformationen
- stärka folkbibliotekens kompetens inom medie- och informationskunnighet (MIK)
- främja samverkan mellan folkbiblioteken och andra aktörer, med särskilt fokus på digitalt utanförskap.

Läsfrämjande, berättelser och bildning

Folkbibliotekens uppdrag är att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Det relaterar till det nationella målet för litteratur- och läsfrämjande: Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Litteratur och berättelser i olika format, upplevelser av det lästa och det egna skapandet är i sig meningsfullt. Det är också grunden för bildning, kunskap och lärande för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle.

Biblioteksutveckling ska:

- stärka folkbibliotekens kompetens inom litteraturförmedling och läsfrämjande
- stödja folkbiblioteken i att skapa hållbara strukturer för samverkan med andra verksamheter och professioner
- stärka och stimulera folkbibliotekens arbete med tidiga insatser för små barns språkutveckling
- stödja folkbibliotekens arbete med att göra läsning tillgänglig för prioriterade grupper.

Sjukhusbiblioteken Futurum

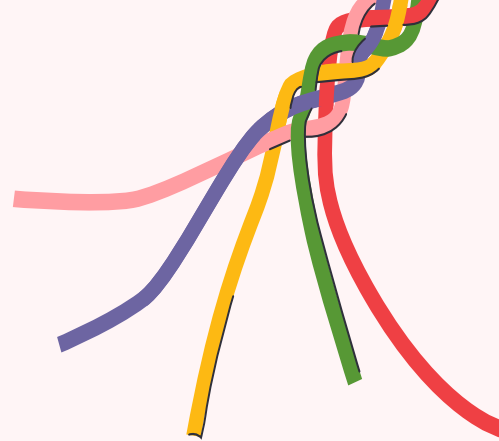
Uppdrag

Sjukhusbiblioteken är en del av Futurum, Region Jönköpings läns forsknings- och utbildningsenhet, och har i uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård. I centrum står patienten med sina unika behov, och runt patienten finns en kunskapsintensiv vårdorganisation som utvecklas snabbt och möter nya och stora utmaningar. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv i biblioteksverksamheten.

Målgrupper

Målgrupper är patienter, närstående, personal och studenter inom Region Jönköpings läns verksamheter inklusive vårdvalsverksamheter. En prioriterad grupp är barn som besöker vården i egenskap av patient eller anhörig.

Verksamhet

Sjukhusbiblioteken skapar och utvecklar kunskapsfrämjande miljöer och ger pedagogiskt stöd för att möta målgruppens skilda behov. Bibliotekariernas kompetens är den viktigaste resursen för att kunna vägleda i ett föränderligt informationslandskap och ge plats för lärande, reflektion och kreativa processer. Med barnbiblioteket Glänta bidrar sjukhusbiblioteken till samverkan och utveckling av ett stärkt barnperspektiv kring läsfrämjande och kultur i vården.

Verksamhetens digitala och fysiska resurser svarar mot olika behov hos användarna och bidrar till inkludering och god tillgänglighet. Bibliotekslokaler finns på regionens tre sjukhus samt vid Odontologiska Institutionen. Målet är att skapa platser för lärande och en hälsofrämjande miljö som präglas av öppenhet och tillgänglighet, nära men ändå skilda från vårdmiljön.

Arbetsformer

Via ett aktivt urval tillgängliggör sjukhusbiblioteken ett kvalitativt och allsidigt utbud av medier. Läsfrämjande arbete sker i mötet med användarna i biblioteken, ute på avdelningar och genom programverksamhet. Verksamheten har ett fokus på biblioterapeutisk metod som handlar om att läsning och skrivande kan vara ett stöd för ökat välmående. Vidare arbetar sjukhusbiblioteken med specialiserad informationssökning, värdering av information och forskarstöd.

Verksamhetsutveckling sker i dialog med användarna och genom erfarenhetsutbyte och samverkan med andra verksamheter. Av särskild betydelse är det nationella sjukhusbibliotekssamarbetet Eira, liksom de lärosäten som Region Jönköpings län har avtal med. Sjukhusbiblioteken omvärldsbevakar med fokus på utveckling och forskning om bibliotek, samhälle och hälso- och sjukvård.

Fokusområden

Kunskapsbaserad vård

Vårdpersonal kan med stöd av sjukhusbiblioteken följa med i kunskapsutvecklingen, öka sin kompetens i evidensbaserad vård, och själva bidra till ny kunskap genom forskning. Biblioteken ger tillgång till medicinsk och vårdvetenskaplig litteratur, databaser och kliniska kunskapsstöd. Bibliotekarierna vägleder i hur resurserna kan användas och genomför sökupdrag för att stödja det kliniska vardagsarbetet. I forskarstödet ingår även sökhandledning, stöd i referenshantering och strategiskt stöd inför vetenskaplig publicering.

Att möta patienters och närståendes kunskapsbehov är en viktig uppgift för sjukhusbiblioteken. Patientinformation, livsberättelser och anpassad litteratur om hälsa och sjukdom kan öka patienters möjlighet att ta informerade beslut och känna delaktighet i sin egen vård.

Sjukhusbiblioteken ska:

- verka för att anställda i alla verksamheter i Region Jönköpings län har likvärdig tillgång till bibliotekens resurser
- stärka kunskapen i frågor som rör informationssökning, upphovsrätt, källkritik och etik relaterat till AI
- utforska sätt att möta vårdpersonalens behov av ny kunskap i vardagsarbetet
- utveckla forskarstödet kring vetenskaplig publicering.

Hälsofrämjande vård

Sjukhusbibliotekens verksamhet ska främja hälsa och hållbarhet i vården och utgår från ett salutogent perspektiv i stödet till patienter, närstående och personal. På biblioteket kan man söka kunskap eller finna ro och avkoppling. Läsning och skrivande kan skapa en känsla av sammanhang och väcka nyfikenhet och kreativitet. Bibliotekarierna vägleder till enskild läsning, vid läsning i grupp och i reflekterande skrivande. Målet är att främja välmående och personlig utveckling.

Det läsfrämjande arbetet för barn och vuxna bidrar till att stärka förutsättningarna för jämlik hälsa. Att läsa och att samtala om det man läser bildar grund för språkinläring och läs- och skrivkunnighet vilket behövs för att utveckla en god hälsolitteracitet och för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle.

Sjukhusbiblioteken ska:

- utveckla biblioterapeutiska arbetsätt för att nå fler barn och vuxna
- stärka det läsfrämjande arbetet med fokus på läsfrämjande vårdmiljöer

Skolbiblioteken

Region Jönköpings län är huvudman för fyra skolenheter. Två naturbruksskolor, Stora Segerstad Naturbrukscentrum och Tenhults naturbruksgymnasium samt två folkhögskolor, Värnamo folkhögskola och Sörängens folkhögskola. Sörängens folkhögskola har också en filial, Jönköpings folkhögskola. Skolbiblioteken har en viktig roll i att höja elevernas kunskap om medie- och informationskunnighet för att stärka deras förmåga att söka, analysera och kritiskt värdera information, men även verka för kultur, litteratur och bildning. På samtliga skolor har alla elever tillgång till skolbibliotek inom den egna skolenhetens lokaler. För en tydlig koppling till skolans pedagogiska arbete läggs särskild vikt vid aktuell facklitteratur inom de olika utbildningarna och inriktningarna vid varje skolenhet. Region Jönköpings läns skolbibliotek använder sig av biblioteksdatasystemet Koha.

Verksamhet

Med skolbiblioteken avses biblioteksrummet, men skolbiblioteket är också en del av den pedagogiska verksamheten som utgår från målen i läroplanerna. Rektor ansvarar för att organisera så att skolbiblioteket på olika sätt stärker eleverna och deltagarnas utbildning/bildning. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnigheten hos eleverna och deltagarna. Skolbibliotekens tillgänglighet och bemanning är viktig för att kunna vara en lugn och trygg plats för skolarbete. Skolans storlek och elevunderlag har betydelse för graden av bemanning och om skolbiblioteket bemannas med lärare eller annan personal är det lämpligt att de får kompetensutveckling utifrån skolbiblioteksperspektiv. Genom överenskommelse kan skolan samverka med ett folkbibliotek.

Skolbiblioteken ska:

- vara en trygg, tillgänglig och lugn plats för studiero och skolarbete
- utveckla eleverna och deltagarnas tillgång till relevant litteratur för ökad likvärdighet
- främja och stödja läsning och medie- och informationskunnighet för eleverna och deltagarna
- utveckla samverkan med folkbiblioteken i skolornas närområden för att stärka elevers och deltagares läsförmåga och läsintresse.

Skolenheter

Stora Segerstad Naturbrukscentrum

Skolan är belägen i Gislaveds kommun. Stora Segerstad Naturbrukscentrum erbjuder utbildningar inom lantbruk, skogsbruk och djurvård inom gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och vuxenutbildning. Det går ca 180 elever på skolan och arbetar ca 78 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i en av skolans sidobyggnader. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket.

Tenhults naturbruksgymnasium

Skolan är belägen i Jönköpings kommun. Tenhults naturbruksgymnasium erbjuder utbildningar inom lantbruk, häst, djurvård och trädgård inom gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och vuxenutbildning. Det går ca 220 elever på skolan och arbetar ca 75 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i skolans huvudbyggnad. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket.

Värnamo folkhögskola

Skolan är belägen i Värnamo kommun. Värnamo folkhögskola erbjuder utbildningar inom allmän kurs, baskurs, teater, fritidsledare, socialpedagog och textil. Det går ca 200 deltagare på skolan och arbetar ca 40 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i skolans huvudbyggnad. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket. Biblioteket har också ett tidningsrum.

Sörängens folkhögskola

Skolan är belägen i Nässjö kommun. Sörängens folkhögskola erbjuder utbildningar inom allmän kurs, naturvetenskapligt basår, animation, bilderbok, fotografi, författarskola, keramik, konstkritik, konstskola och seniorekurs. Det går ca 190 deltagare på skolan och arbetar ca 45 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och är belägen i en av skolans större utbildningscenter. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket.

Skolan har också utrustat varje klassrum med aktuell facklitteratur utifrån utbildningens specifika behov. Till Sörängens folkhögskola finns också en filial, Jönköpings folkhögskola i samarbete med Ädelfors folkhögskola.

Biblioteksutveckling
rjl.se/biblioteksutveckling

Sjukhusbiblioteken Futurum
folkhalsaochsjukvard.rjl.se/sjukhusbibliotek/

Skolbiblioteken
rjl.se/utbildning

Referenser

Bibliotekslag (SFS 2013:801)

Anpassade gymnasieskolan - Läroplan Gy25

Gymnasieskolan - Läroplan Gy25

Regeringskansliet (2025) Mål för kultur

Patientlag (SFS 2014:821)

Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län

Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län 2026–2035

Skollag (SFS 2010:800)

*Strategi för att möta framtidens behov av hälso- och sjukvård
2020-2030, Region Jönköpings län*